

predsednik Roosevelt obsodil fašistično razbojništvo!

Na svojem čikaškem govoru je priporočil karan-
tino za napadalne države, ki pobijajo žene in
otroke z bombami iz zraka in uganjajo pirat-
stvo na morju. Amerika ne more več ostati
neopazna! Evropa je razburjena, Japonska
je razkačena

6. okt. — Roosevelt
govor je tako prešnil de-
mošne države Lige naro-
da so se takoj odprto po-
stavlili proti napadalcem v dveh
odbojništvih, da je Japonska in-
teresa Kitajske in kritični po-
stavljeni proti napadalnim državam.
Amerika ne more več ostati
neopazna! Evropa je razburjena, Japonska
je razkačena

Italijanske čete na aragonski fronti

Fašistična ofenziva ustavljena v severni Španiji

Madrid, 6. okt. — Vlade av-
toritete pravijo, da so prejele
poročila iz Barbastra, mesta na
aragonski fronti, ki leži 50 milj
severovzhodno od Saragoze, da
so se italijanske čete ponovno
pojavele na tej fronti. Te so del
divizije "črni puščice", ki je so-
delovala s španskimi fašisti pri
naakokih na Santander, mesto
v severni Španiji.

Poročilo iz Barbastra govori
o obnovi fašističnih naskokov na
postojanke milicnikov pri Zueri,
severno od Saragoze. Vlada je
poslala rezervne čete v ta sek-
tor, da ustavi prodiranje upor-
nikov.

Srdite bitke so v teku v bli-
žini Madrida, kjer so milicniki
po okupaciji predmestja Uesera
spravili fašiste v past. Uporni-
ške čete so odrezane od zaledja
in se ne morejo izmuzniti iz pa-
sti.

Hendaye, Francija, 6. okt. —
Vladne čete se poslužujejo gue-
rilске taktike, da ustavijo fašis-
tično ofenzivo v severozahodni
Španiji. Fašisti so sicer preko-
račili hribe na vzhodni strani
Gijona, pristaniškega mesta v
severni Španiji, toda potem so
naleteli na odločen odpor. Ostro-
strelci napadajo fašiste iz zased
in ovirajo prodiranje fašističnih
čet.

Delavski volilni triumf v Detroitu

Delavski županski kandidat na drugem mestu

Detroit, Mich., 6. okt. — Vče-
raj so bile v Detroitu primarne
volitve za županskega kandida-
ta in ostale mestne kandidate
in delavska lista s svojim kandi-
datom Patrickom H. O'Brienom
je dosegla drugo mesto. O'Brien
je kandidat delavskih unij CIO
in dobil je do malega 100,000 gla-
sov. Njegov nasprotnik Richard
W. Reading ima nekaj čez 130,
000 glasov. Vsi ostali kandidati
so propadli.

Končne volitve bodo 2. no-
vembra in takrat bosta samo o-
menjena dva županska kandi-
data na nadstrankarski glasov-
nici. Delavska lista vključuje
tudi pet kandidatov za mestni
svet.

Delodajalci odgovorni za konflikte

Washington, D. C. — "Delo-
dajalci, ki zanikajo delavcem
pravico organiziranja in kolek-
tivnega pogajanja, so odgovor-
ni za boje v industrijah", je de-
jal John Brophy, direktor Odbo-
ra za industrijsko organizacijo
na seji tujkajšnje podružnice
Ženske lige strokovnih unij.
"Krik magnatov o rdeči nevar-
nosti je le strašilo, apel na jav-
nost, naj sodeluje z njimi v bo-
ju proti delavskim organizaci-
jam. Ako bi magnati priznali
delavcem pravico organiziranja,
tedaj bi vladal mir v indus-
trijah."

Stojadinovič reorga- niziral svojo vladu

Vsi ministri, prekleti od cerkve, odstranjeni razen njega

Beograd, 6. okt. — Dr. Milan
Stojadinovič, predsednik jugo-
slovske vlade, je včeraj reor-
ganiziral vladu, predno je odpo-
toval v Pariz, kjer bo konfe-
riral glede obnovitve pogodb s
Francijo. Stojadinovič je od-
stranil iz svojega kabineta pet
ministrov pravoslavne vere, ka-
tere je arhisker "preklet" za-
zaradi podpiranja konkordata s
katoliško cerkvijo. Te ministre
je nadomestil z novimi Srbi, ki
so naklonjeni pravoslavni cer-
kvi. S tem korakom je dr. Sto-
jadinovič odstranil vse ministre,
ki so bili "prekleti" od cerkve
— razen sebe. On je bil tudi
"preklet", ampak sebe ni hotel
odstraniti.

Nov grob v Pueblu
Pueblo, Colo. — Te dni je u-
mrila za srčno hibo Helen Perko-
vič, stara 47 let in rojena v
Streatonu, Ill. Bila je članica
društva 21 SNPJ.

Clan umri v Iowi
Woodward, Iowa. — Dne 24.
septembra je v tujkajšnji bolni-
nici umrl Anton Martinčič, star
60 let in rojen v Očizli pri Capo
de Istriji v Istri. V Ameriki je
bil 28 let in tu zapuša ženo, si-
na in dva vnukinja, v stari domo-
vini pa hčer. Bil je član društva
328 SNPJ.

Smrtina nesreča v Wyomingu
Diamondville, Wyo. — Te dni
je bil pri avtomobilski koliziji na
mestu ubit Anton Rudman, star
25 let in rojen v Ameriki. Bil
je član društva 253 SNPJ in tu
zapuša starše, tri brate in štiri
sestre.

Nov grob v Penni
Braddock, Pa. — Dne 2. ok-
tobra je umrl Joe Ivančič, star
67 let in doma iz Kastava na Pri-
morskem. Tu zapuša ženo, dva
sina in tri hčere.

Delavska organiza-
cija hoče prepre-
čiti tatvino zemlje
Portland, Ore. — Common-
wealth federacija, politična or-
ganizacija delavcev in farmer-
jev, je napovedala vojno gover-
nerju C. R. Martinu, ki ponuja
bogatom živinorejcem državno
zemljo po pol centa za akter. De-
legacija federacije se je nedav-
no oglasila v governerjevem ur-
adu in odločno protestirala pro-
ti tej kupčiji, ki bi oropala jav-
ne šole za bogat vir dohodkov.
Direktorji federacije so na svo-
ji izredni seji sprejeli resoluci-
jo, ki poziva vladu, naj bo nev-
tralna napram konfliktu med Ki-
tajske in Japonsko, zaeno pa
apelira na ameriški narod, naj
podpira kitajske brambovce v
boju proti japonskemu fašizmu.

Chicago, 6. okt. — Stopetde-
set protestantovskih pastorej
in laikov v Chicagu je objavilo
"Odprto pismo", v katerem ob-
sojajo pastirski list španskih
nadškofov in škofov, tikajoč se
španske civilne vojne.
"Čin španskega katoliškega
episkopata, opravičujoč vojaški
upor zoper postavno izvoljeno
vlado španskega ljudstva in bar-
barsko nasilje nad španskim
prebivalstvom, ki se brani zoper
to nasilje, in odobravaljoč obo-
roženo pest upornikov, ki ogra-
žajo špansko republiko in de-
mokratično parlamentarno vlad-
o, je alarmanten in težko ver-
jamemo, da je mogel biti spisan
v 20. stoletju," se glasi med dru-
gim omenjeno protestantovsko
Odprto pismo.

Chicago, 6. okt. — Predsednik
Roosevelt je včeraj ob oficel-
ni ceremoniji otvoritve no-
voga Century mosta ob jezeru v
Chicagoju govoril prvič javno ob
tem "mednarodno razbojništvo,
ki ogroža temelje civilizaci-
je in je svari Američane, da
se razbojništvo nalezljivo
razširja česar Amerika ne sme
pustiti, da ubeži vojni."
Predsednik ni imenoval nobene
napadalne države, jasno pa je,
da je mislil Japonsko, Italijo in
Nemčijo.

Mednarodno razbojništvo
napada brez napovedi
brez opozorila in brez
upravičenosti civilna pre-
jaha.

FAŠISTIČNA ITA- LIJA OGRAŽA MIROVNI NAČRT

Mussolini poslal nadalj- nje čete v Španijo

SEJA ANGLEŠKEGA KABINETA

London, 6. okt. — Člani an-
gleškega kabineta se bodo dan-
es sestali na izredni seji, na
kateri bodo razpravljali o situa-
ciji v Španiji in konfliktu med
Kitajsko in Japonsko. Vest iz
Rima, da je vrhovni fašistični
svet odložil sejo, ki se je imela
vršiti danes, je dokaz, da Mus-
solini namenoma zavlčuje od-
govor na noto Anglije in Fran-
cije, v kateri sta ga povabili,
naj pošlje svoje reprezentante
na konferenco, ki sta jo sklicali
in na kateri naj bi se reševalo
vprašanje odločnice italijanskih
"prostovoljcev" iz Španije.

Da rimska vlada bojkotira
angleško-francoski mirovni na-
črt, potrjujejo poročila, da je
Mussolini poslal nadaljnje čete
v Španijo na pomoč generalu
Francu, vrhovnemu poveljniku
fašistične armade. Najbolj dra-
matičen dogodek, ki je razburil
javnost, je priznanje rimske
vlade, da je Bruno Mussolini,
sin italijanskega diktatorja,
v službi španske uporniške arma-
de kot pilot. On in skupina
drugih italijanskih letalcev so
nedavno dospeli v Španijo. Ti
so zadnje nedeljo napadli Va-
lencijo, kjer je sedež španske
ljudske vlade s bombami, ki so
ubile čez sto civilnih prebiva-
lcev.

Ako Mussolini ne bo hotel so-
delovati z Anglijo in Francijo,
ki zahtevata odpoklic italijan-
skih čet iz Španije, bo Francija
odprla svoje meje izvozu orožja
in bojnega materiala v Španijo
ter tako podprla špansko ljud-
sko vladu.

Rooseveltov govor v Chicagu,
v katerem je ožigosal agresivne
države, je napravil globok vtis
v Londonu. Angleški vladni kro-
gi vidijo v Rooseveltovem govo-
ru odobravanje zahteve Anglije
in Francije, da mora Italija od-
poklicati svoje čete iz Španije.

(Dalje na 3. strani.)

Kitajci odbili na- skok japonskih čet

Protijaponske demon- stracije v Angliji

Sanghaj, 6. okt. — Japonske
napadalne čete so bile poražene,
ko so skušale prodreti skozi ki-
tajsko obrambno črto na ozem-
lju v bližini kolodvora v sever-
nem delu Sanghaja. Pod krit-
jem topniškega bombardiranja
in obstreljevanja iz zraka so Ja-
ponci naskočili kitajske pozicije
ob robu mednarodne naselbine
in Capeja, kitajske četrti. Toda
krogel iz streljane je pozdravila
napadalce, a jih ni ustavila. Ve-
liko število japonskih vojakov je
padlo, ostali pa so se spoprijeli
s Kitajci in vnela se je beana
bitka.

Tujake čete so s svojih bari-
kad opazovale bitko. Kitajski
vojaki so vihteli bajonete in ki-
talske. Ujeli so tudi 50 ja-
ponskih vojakov, ostale pa po-
gnali nazaj. Naskok, ki je bil
uprizorjen pod kritjem topniške-
ga bombardiranja, je bil odbit
na vsaj črti. Japonci niso bili
kosa premoči kitajskih čet.

Japonski letalci so včeraj po-
novno napadli kitajska mesta v
dolini ob reki Yangtze s bomba-
mi. Kitajski protiletalski topo-
vi so streljali na japonska leta-
la, ko so se prikazala nad Nan-
kingom in vrgla več bomb na
mesto. Japonski letalci so na-
padli tudi Taiyuanfu, glavno
mesto province Šansi. Japonska
časopisna agencija Domei po-
roča, da je japonska vojska ko-
loni zasledila mesto Čuhien v
tej provinci po bitki s armado
10,000 kitajskih komunistov.

London, 6. okt. — Na manem
shodu v veliki londonski dvor-
ni je bila sprejeta resolucija,
vsebujoča ostro obsodbo japo-
nskikh napadov na kitajska me-
sta in pobijanja civilnih prebi-
valcev. Resolucija tudi urgira
svetovni bojkot japonskega bla-
ga in splošen ekonomski pritisk
na Japonsko.

Canterburški nadškof je v
svojem govoru podprl deklaraci-
jo angleške vlade, v kateri ta
izraža silno ogorčenje glede na-
padov japonskih letalcev na ki-
tajska mesta. Nadškof je pri-
poročal splošno akcijo proti Ja-
ponski, ki je napadla Kitajsko.
Earl Lytton, avtoriteta, ki po-
zna situacijo na Daljnem vzhod-
u, je dejal, da je japonska kam-
panja na Kitajskem mednarodni
zločin.

Hitler zahteva re- lif za brezposelne

Vsi, ki delajo, morajo dati 10% do 30% zasluzka

Berlin, 6. okt. — Diktator
Hitler je včeraj oklical ponovno
kampanjo "zimskega reliefa za
brezposelne delavce" in med
drugim je poudaril, da je "pro-
stovoljno prispevanje tega reli-
fa krščanska dolžnost in čed-
nost."

Vsi, ki delajo, so prisiljeni
prispevati 10 do 30 odstotkov
svojega zasluzka, če se nočejo
zameriti nacijskim glavarjem in
izgubiti delo. Lansko zimo je
kolekta te vrste znašala 408,000,
000 mark (\$163,200,000).

Mnogo Nemcev se na tihem
čudi, čemu letos spet kolekta za
brezposelne, ko pa se je Hitler
nedolgo tega bahal, da je brez-
poselnost v Nemčiji padla na
pol milijona oseb.

Stirje vojaški letalci ubiti v Avstriji
Dunaj, 6. okt. — Vojaško le-
talo je včeraj padlo blizu Ka-
grana in štirje letalci v njem
so se ubili.

S KONVENCIJE AMERIŠKE DELAV- SKE FEDERACIJE

Eksekutiva priporoča izboljšanje zaščit- nega zakona

PLOHA FRAZ O DE- MOKRACIJI

Denver, Colo. — (FP) — Da-
si je 57. konvencija Ameriške
delavske federacije pričela zbo-
rovati brez "rebelnih" unij, ka-
kor lanska, brez Lewisa, Hillma-
na in drugih "upornikov", vse-
eno ni vzor harmonije. Tudi ni
vsor prevelikega "bratstva" in
"demokracije", o katerih čedno-
stih je Green v svojem otvori-
tvenem govoru in potem po ra-
diu toliko naglašal in prikazoval
federacijo kot organizacijo naj-
večje demokracije, CIO pa za
pravo diktaturo, v kateri član-
stvo nima nobene besede.

Harmonija, bratstvo in demo-
kracija ječijo od teptanja na
vseh koncih in krajih. Tudi so
izgledi, da bodo še bolj ječale po
konvenciji, če bodo sprejeta pri-
poročila eksekutive, po katerih
bo eksekutiva in predsednik fe-
deracije postal pravi diktator
nad podrejenimi unijami.

Harmonija je najbolj zajeca-
la v stavbinskem departmentu,
nad katerim je dobil kontrolo
William L. Hutcheson, predse-
dnik tesarske unije, največje v
federaciji. Na konvenciji tega
departmента, ki se je vršila pred
otvoritvijo konvencije ADF, je
"Big Bill" Hutcheson enostavno
diktilal, kdo bodo njegovi bodo-
či uslužniki.

Dosedanjega predsednika de-
partmента J. W. Williamsa in
tajnika M. J. McDonougha je pri-
silil, da sta se odpovedala kandi-
daturi. Na Williamsa je jezen,
odkar je na zadnji tesarski kon-
venciji kandidiral proti njemu
za mednarodnega predsednika.
Na njuno mesto je izvolil J. A.
McNerneya od Marble Polish-
ers unije in Herberta Riversa od
unije stavbinskih težakov.

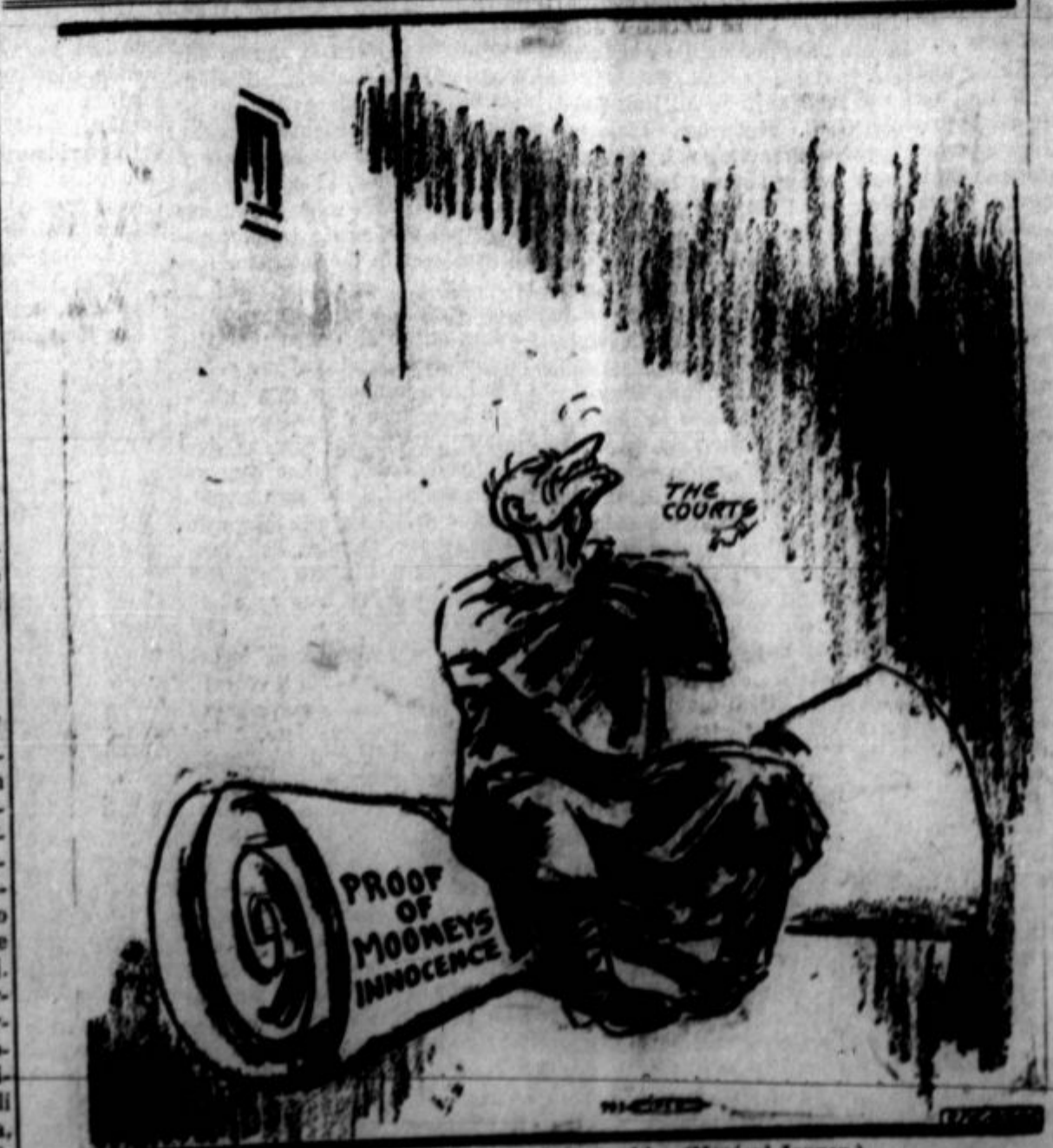
Tudi je možnost, da bo v tem
departmentu ponovno izbruhnila
nova jurisdikcijska vojna, ka-
tera se bo zopet izravnavala s
stavkami. Hutcheson namreč ni
podal nobene izjave, da se zado-
voljuje s sedanjo mašinerijo za
reševanje jurisdikcijskih sporov,
kar je slabo znamenje za mir
med stavbinskimi unijami.

In med tem, ko je William
Green z veliko gorečnostjo izpo-
vedoval svojo in federacijsko ve-
ro v "demokracijo", je poverljivi
odsek konvencije odrekel sedež
Charlesu P. Howardu, predse-
dniku tiskarske unije, ki je po
njeni ustavi avtomatično dele-
gat konvencije ADF. Varok je,
ker je Howard tajnik CIO, toda
njegova unija je še vedno v fe-
deraciji. Howard je takoj rekel,
da ta čin pomeni diktiranje ti-
skarski uniji, kdo naj jo zastopa
na konvenciji, in teptanje nje-
nih pravil, kar je slabo spriče-
valo o demokraciji.

Se večji dokaz o kakovosti
"demokracije" v federaciji pa so
priporočila eksekutive glede pre-
stroja federacije. Eksekutiva
priporoča poleg drugega, naj
konvencija spremeni pravila, da
bo predsednik v bodoče lahko
suspendiral ali izključil iz fede-
racije vsako centralno ali fede-
ralno unijo ter državno delav-
sko federacijo, kakor tudi vsake-
ga uradnika ali člana, prizadeti
pa bi se lahko obrnili s prizivom
na eksekutivo in konvencijo.

Drugi bi predsednik federa-
cije z dovoljenjem eksekutive
lahko zasegel blaginje central-
nih in federalnih unij ter držav-
nih delavskih federacij v prime-
ru "neizpolnjevanja ustave, pra-
vil, odredb ali zahtev" ali valed
"kakršnekoli drugega važne-
ga se ubili."

(Dalje na 3. strani.)

Californijska sodišča v sedeži stavki. (Narisai Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (even Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; za Chicago
in Cincinatti \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.25 na četrt leta.
Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Črna knjiga po dogovoru. — Rokopisni dopisi in nenaročeni
glasniki se ne vračajo. Rokopisni literarni vsebine (črtice, po-
veti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v sklopu,
če je priložil polico.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of literary
and non-literary nature will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

2807-28 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Obtežila razkritja družbe

Johnstown, Pa. — V zadnjem poročilu o zaslišanju federalnega delavskega odbora pri Bethlehem Corp. sem poročal, da je tukajšnji župan najel lastnika taksijskega voznika, da bi ga prevažal po policijskih ukazih. V mu plačal \$1.466. Danes moram poročati, da omenjeni voznik ni popolna, kajti pri nadaljnjih zaslišanjih se je izkazalo, da je Shields najel in plačal še dva lastnika taksijskega avtomobila (Alexander Zack) plačal \$380, drugemu (John E. Zamec) pa \$780. Skupaj vsem trem torej \$2.626.

Omenil sem tudi, ko bo župan poklican k zaslišanju, da se bo izvedelo, čigav je bil denar, s katerim je bil Shields tako radodaren. Danes lahko poročam, da se je že izvedelo, čigavi so bili ti denarji, s katerimi je Shields plačeval in obljubljal nagrade. To se je izvedelo še predno je bil župan poklican na zaslišanje.

K zaslišanju je bil namreč 27. sept. pozvan F. C. Martin, predsednik National State banke, ki je obenem tudi predsednik organizacije "Odbora državljanov." On je povedal, da je kot bankir na prošnjo župana dobil od Sidney D. Evansa, superintendenta Cambria Plants, za župana Shieldsa vsoto \$30,000 to keep law and order. Za to vsoto je, kot je omenjeno, župan najel in plačal taksijske, potem pa naročil iz Pittsburgha od Federal Laboratories Inc. razno municijo in plinske bombe za vsoto \$6,300. To je povedal pri zaslišanju Bally H. Barker, podpredsednik omenjenega Laboratorija v Pittsburghu.

Shields je poslal štiri naročila, vsa štiri v juniju. Vsebinska teha naročila, ki jih je župan prejel na svoje ime, je sledeča: 15 policijskih pušk po \$60 vsaka, 8 plinskih mask po \$25 vsaka, ter naboje, projekte in granate raznih vrst. Shields je plačal "cash" \$6,300, in seveda mu je še precej ostalo od družbinega denarja. Mesto je posebej naročilo nekaj municije za vsoto \$52,60. To naročilo je bilo poslano na policijskega načelnika H. F. Klinke, vsled tega izgleda da stvar jako sumljivo za Shieldsa.

Philip Murry, vodja jeklarne unije CIO, je brzojavno prošil gubernerja Earleja, naj izvede natančno preiskavo pri mestni administraciji v Johnstownu. Poleg Shieldsa se je jako dobro oborožila tudi Betl. Corp. V maju in juniju je naročila in prejela municije iz Pittsburgha za nič manj kot \$25,000! Ker je korp. dala županu \$30,000 za "vzdrževanje miru," je gotovo naročila tudi municijo v isti namen. Haha! Seveda, to verjamejo je največji tepci. Toda žal, imamo še nekaj takih v Johnstownu...

State Secretary of Labor and Industry Bashor je bil tudi na zaslišanju. Povedal je, da je prišel v Johnstown začasa stavke, da bi se pogajal z zastopniki Betl. Corp. za končanje stavke, toda S. D. Evans ni hotel nič slišati o takem pogajanju. Ogledal si je razmere okrog tovarna in videl, da je bila mestna policija prestroga s piketi, ni pustila, da bi govorili z onimi, ki so bili na ali z dela. Poročal je o tem gubernjerju. Videl je, da so delavci (garjevi) spali v tovarni in kompaniji jih je hranila. Pretepanja ni videl, videl pa je, da so policaji gonili akebe kot živino iz tovarne v vozove poulične železnice in obratno.

Serif okraja Cambria M. Boyle, katerega so župan in "odbor državljanov" dolžili, da je največji kriv, da je gubernjer zapri tovarne Betl. Corp., je izpovedal, da so telegram, ki je bil poslan gubernjerju, sestavili v uradu Betl. Corp. Navzoči so bili šerif Boyle, C. R. Elliott, glavni vodja Cambria Plants in še dva druga višja uradnika Betl. Corp. Telegram za policijsko pomoč so poslali zato, ker se je govorilo, da pride 20 do 40 tisoč rudarjev na shod. Ko je gubernjer nato radi varnosti dal zapreti tovarne, so samo njega dolžili, da je to povzročil. Serifu Boyleu je tudi Elliott hotel usiliti, da bi uposil policajo Betl. Corp. Serif je to odklonil vprico Evansa in Shieldsa. Serif ni videl obojenih stavarjev, videl je pa delavce

(skebe) prihajati iz tovarne s koliki in železnimi cevmi v rokah.

Policaј Buchanan iz Franklin Boroja je rekel, da je bilo težko vzdržati red pred tovarno v Boro. Neki črnc, Taylor King, je prišel iz tovarne udaril piketa po glavi, da se je sesedel, in to samo zato, ker ga je nagovarjal, da ne hodi na delo. Ker so drugi piketi priskočili tovarišu na pomoč, je črnc pognal revolver. To je videl policaj Buchanan, ki je priskočil in vzel črncu revolver, ki je bil nabit. Za črncu so se potegnili ljudje njegove rase, ki jih živi v Boro veliko, in nekaj kompanijskih najetežev. Nastal je pretep. Kamenje in opeka je letela na vse strani in mnogo je bilo ranjenih na obeh straneh. Da so bili garjevi tako korajžni, je pripisati ščevanju kompanijskih bosov in podreptnikov a la Shields in "odbor državljanov". Vsi skupaj so kričali v časopisih in na radio, da ima vaak pravico delati in da bodo protektirani.

Nevednost, zapeljavnost in naduta domišljavnost ter garjeveev se najbolj kaže v tem, da so še potem, ko so se stavarji premagani vrnili nazaj na delo, nastopili proti njim neuljudno, grozeče in v dosti sločajih a fizično silo. O tem nesramnem postopanju garjeveev smo nekaj slišali tukaj po stavki, sedaj na zaslišanju se pa znova odkriva nesramnost, ki ji je težko najti primere. Naj navedem samo par primer, kako se je postopalo (ko je bila stavka zlomljena) z onimi, ki so bili aktivni na piketih.

Louis A. Saleem je izpovedal, da so ga v tovarni skebje pretepli, ko se je po stavki vrnil na delo. Dva "bosu" sta bila priča, pa nobeden ni rekel žal besede tistim, ki so ga tepli. Navedel je imena. Andy Teno se je vrnil na delo 24. julija. Skupina delavcev (prejšnjih skebov) ga je obstopila in pesti so padale po njem. Udarjen je bil večkrat z železno levo. Vsega zbitega so ga nato peljali do vrat in mu povedali, če se vrne, da ga ubijejo. "Bosu" je vse videl, toda v njegovo obrambo ni nič ukenil. Bil je poškodovan na različnih delih telesa in v zdravniški oskrbi je bil šest tednov. Nazaj na delo se ni več vrnil. Njegov (Tenov) tovariš je bil tudi tepen, toda ne tako hudo. Pritožil se je "bosu", češ reki ate nama, naj prideva, sedaj pa nas preteplate. "Bosu" mu je rekel "Them fellows had to go through a hell of a lot. You fellows can't get away without it. You'll have to go through it too."

Tako pravico je imelo zavedno delavstvo v Johnstownu dosejati. Upanje je, da se bo tudi v Johnstownu kaj preobrnilo v bodočnosti.

K zaslišanju je bil tudi poklican G. C. Rutledge, blagajnik "odbora državljanov". Preiskovalni odbor namreč hoče dognati, če je ta ustanova kaj v zvezi z Betl. Corp., zato so zahtevali, da jim blagajnik Rutledge pokaže imena vseh, ki so prispevali tej organizaciji. Rutledge se je branil pokazati knjige in papirje, češ da tisti, ki so prispevali, nočejo, da bi šla njih imena v javnost. Vseled tega je bila huda besedna bitka med advokati delavskega odbora in onimi, ki zastopajo kompanijo. Slednji so trdili, da ni dolžnost Rutledge, da bi povedal in kazal, kdo in koliko je dal. Sele z grožnjajo da ima delavski odbor moč, da jih k temu prisili, se je Rutledge udal in prinesel knjige in papirje. Med prispevatelji je največ "bosov" in drugih "višjih glav" pri korp. ter nekaj "businessmanov." Če so našli kaj obtežilnega za kompanijo, ni prišlo v javnost dosejati. Ketels radio Inc., Pittsburgh, je na zaslišanju povedal, da mu je "odbor državljanov" plačal za radioprograme med stavko vsoto \$7.269. Programi, a boljše propaganda za "odbor državljanov" ter gibanje "back to work" so bili v nekaterih slučajih oddajani s 15 radio postaj.

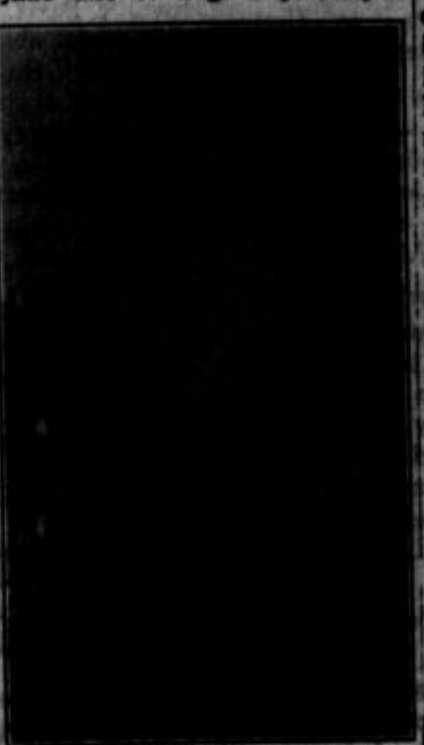
Zaslišanje se vrši že štiri dne in vse, kar se je v tem času izvedelo od 35 prič, ki so nastopile, je z jako malo izjemo vse obtežljivo za Betl. Corp. Zaslišanje se nadaljuje.

Za smeh in kratek čas, drugače si skoro ne morem misliti, je izdal 30. sept. naš župan Shields nekako "proklamacijo" za molitev v soboto in nedeljo 2. in 3. oktobra kot "loyalty days" (kar koli že to pomeni). "Proklamacija" se pričenja: "Whereas, the world is now passing through one of the greatest changes in history, and there is a growing conviction, etc." ... zato vas — jaz, Shields, župan Johnstowna, pozivam, da greste vsi v cerkev v teh dneh. (Podpis). Res za počit. Po mnenju pametnih ljudi prihajajo res za župana "greatest changes", dvomijo pa, da mu bo molitev kaj pomagala.

John Langerholc, 82.

Z obiska v stari domovini

Sharon, Pa. — Kakor sem že zadnjič omenil v nadaljevanju tega potopisa, sem prišel v Ljubljano dne 7. avg. z jutranjim

Anton Valentinič, blagajnik društva 262 SNPJ, ko se je mudil na obisku v stari domovini. Svoje vtise opisuje v potopisih v Prosveti.

vlakom. Omenil sem tudi, da sem nameraval prenočiti pri svojem bratu v Ljubljani zadnji dve noči pred povratkom v Ameriko. Dalje sem omenil, da nas je bilo sedem v skupini, bilo pa nas je šest. Toda moje nade so lepo splavale po vodi. Svakinja oziroma bratova žena me je namreč obvestila, da je brat v hotelu in tam ga lahko dobimo, ako želimo, tako je naročil. Stvar se mi je takoj nekam čudna zdel, pa sem dejal, da je pač vedel za moj prihod, zato izgleda kakor bi se skrili in ga ne bom iskal po hotelih in gostilnah.

Naša šestorica pobere svojo prtljago in se odpravi drugam, kjer nam ne bo treba lomiti hrbtov in delati časti nikomur. Svakinja pa je dejala, naj počakamo, da gre brata iskat in smo čakali. Ko se je vrnila, je dejala, da nas brat ne mara videti. To nam je vsekakor zadostovalo, da smo nadaljevali pot. Čudno se mi je zdelo, zakaj neki ta sprememba v bratu, zakaj nenadno sovraštvo, saj ava si vendar bila najboljša prijateljica. Bilo je šest zvečer in odpravili smo se do gostilne pri Figovcu, nakar se odpravljamo k Amerikancu v Florjansko ulico, ki oddaja stanovanja. Čakali smo na ulično skopo pol ure, vroče je bilo, hodil sem sem in tja in premišljeval, kam naj se denem, kaj je pili brata, da se nad menoj je, kar mi je še danes uganka. Skupini sem dejal, naj me počaka in hitro ju uberem proti glavnemu kolodvoru v Mikličev hotel Metropol. Vprašal sem za dve sobi in ju dobil, nakar sem se vrnil k skupini. Dobil sem izvoščaka, ki je peljal našo prtljago do hotela za 12 dinarjev. Sobi smo vzeli za dva dni in dve noči. Bili sta čisti in dobro sme se odpočili.

Ko smo se malo ohladili in odpočili, smo se odpravili k večerji, ni pa nam hotela iz glave zagonetka glede bratove jese. Tisto noč smo vsekakor dobro spali. Naslednje jutro so se moje sestre, ki so me spremljale, odpravile ven, menda k maši ali na sprehod. Srečale so brata in ga vprašale, kaj je med nama, on pa je dejal, da sem antikrist, da sejem denar in naj ostanem kjer sem bil dosejati, z menoj nima več ničesar opraviti. Sestre so kregale, naj se pride posloviti od brata in je obljubil, da pride.

Tista nedelja, 8. avg., je bila dokaj žalostna zame, toda drugemu smo delali korajžo. V pondeljek zvečer ob 7. uri smo

imeli odriniti iz Ljubljane. Imel sem mnogo spremljevalcev in obiskovalcev, ki so prinašali razne stvari in spomine, ki naj jih ponesem njihovim dragim v Ameriko. Zvečer je končno prišel tudi brat. Sedeva zunaj pred hotelom Metropol. Vprašal sem ga, kako se počuti danes, pa je dejal, da dobro. Dalje sem rekel, naj vendar pove kaj ga je tako razkačilo, da me ne mara videti. Takrat pa je začel kričati, da se se ljudje spogledavali. Rekel je, da je prišel, da mi da roko, toda z menoj noče imeti več ničesar opraviti. To je zadnje. Sram me je bilo. Ako tako misli, sem odvrnil, tedaj je boljše, da si niti ne seževa v roko. Ni mi odgovoril. Vstal sem in ga pustil tam samega in se nisem vrnil. Tako sva se "poslovlila". Še sedaj pa mi je uganka, odkod to sovraštvo do mene.

Pred odhodom smo bili poklicani v pisarno parobrodne družbe, da nam dajo naše potne liste in vozne listke. Bilo nas je 14, ki smo se vračali v Ameriko, največ žensk. V pisarni so mi rekli, da imam skrbeti, da se vsi srečno vrnejo v novo domovino in uradnik mi je dal listke za vse s pripombo, da se jih iz Zagreba pripelje osem, tako da nas bo skupaj 22. Dal mi je velik znak francoske družbe. Kmalu je bilo treba pripraviti vsak svojo prtljago, čas je prihajal za odhod v "obljubljeno deželo." Hodili smo po peronu kolodvora. Medtem je prišel moj bratranec A. V., da se poslovim, dalje Šiler, zet moje brata z družino. Iskrema hvala za uljudnost in spremstvo. Ob 8. zvečer je imel odpeljati vlak. Šli smo na vlak, a vse je bilo nekam zmešano. Godrnjali smo, ker nismo imeli svojega vagona, v katerem se bi peljali do Pariza. Ko je prišel sprevodnik, je dejal, naj grem z njim v drugi vagon, da napraviva prostor naši skupini, da se bo skupno vozila do Pariza. Šla sva. Nekateri so se upirali, toda sprevodnik je držal svojo besedo. Poslal me je, naj pripeljem našo skupino v ta vagon, kar sem seveda takoj storil. Naročil mi je, naj povem našim potnikom, naj v Jesenicah vsi izstopijo s svojo prtljago vred, nakar naj zasedemo določen prostor v zadnjem vagonu.

Ko se je vlak ustavil na Jesenicah, smo šli vsi dol in sedeli smo v drugi vagon. Ura je kazala 10 zvečer, torej smo se vozili dve uri iz Ljubljane do Vesenice. Zasedli smo zadnji vagon. Tista kabina ali kupej še ni bil prazen, kakor je bilo naročeno. Dejal sem tistim fantom, naj se presedejo, ker tu bodo samo ženske, pa ni nič izdalo. Poklical sem sprevodnika. Tudi nič. Nato pa je prišel orožnik, da jih je "zmuhal", nakar smo veselo zasedli naše prostore in bili smo zadovoljni, da smo dobili skupni voz do Pariza. Sprevodnik nam je rekel na Jesenicah, da nam ne bo treba kovčegov odpirati, ker smo itak vse plačali, denarja pa menda tudi veliko ne nosimo s seboj nazaj v Ameriko. Neka sopotnica je rekla, da ga bo najbrž še primanjkovalo. Tako smo se odpravili iz Jugoslavije.

Vlak je drvel naprej skozi predor in na drugi strani tunela smo že bili v Avstriji. Treba je bilo pokazati potne liste. Ura je bila čez polnoč. Použili smo nekoliko hrane in jo zalili z dobro

Anton Pritekel, Valentiničev sodruhin, pri kolonji v Ponovi vasi pri Gornjem na Dolencih.

Razgledi po zapadu

Ivan Molek

(Nadaljevanje.)

Na drugi strani Stonewall Passa pridem jezera, ki se imenuje Monument Lake; to ima od ogromne koničaste skale, katere iz jezera kakor kakšen spomenik. Pri tem zru smo naleteli na veliko množico zletih iz Trinidada.

Dežela na drugi strani tega gorskega grana pa ni več zelena. Čim bolj se cesta spnavzdol, tem večja je goličava kakor na Krali v Črni gori. Hribi so črnosivi in neako pusti, cesta je pa na debelo pokrita s hom, ki ga avtna koleša dvigajo kakor ob da skoro ne vidiš ceste pred seboj.

Takina je bila naša cesta skozi veliko dovo, držča po rebri ob vodni strugi, dok ne ustavimo v Primeru, znani slovenski binli, ki je leta 1910 skoro izumrla zaradi ne eksplozije v premogovniku. Še danes tu nekaj članov SNPJ in enega smo iskali ni ga bilo doma. Slab, peščen in prašen, kraj, le bolj odprt je kot famozna Delagru.

Druga za drugo se vrste premogov "kempe" ob tej cesti in reka, ki teče pod je umazana. V takih razmerah se vo milje in milje, naposled pa pademo v širo prijazno zeleno dolino, v kateri leži Trinidad.

Trinidad je krasno mesto v rdi okolici kor Walsenburg je tudi to velik rudarski ter. Jugoslovanska naselbina je tu precej ampak Slovenci so pomešani med Hrva Dalmacije in Istre. Tu sta dve društvi številki 66 in 714.

Ustavimo se v "Cafe Dalmatia", katero primorski rojak Joe Bubnič. Dobro nam postregel moč. Drugih rojakov nismo obli, ker se nam je mudilo nekam drugam, reč na trinidadsko pokopališče. Hotel sem vsak način videti znameniti spomenik rudarjem, ki so bili ubiti pri eksplozi Primeru.

Pokopališče je na široki višini, a kate krasen razgled naokoli po golih hribih. V plat zemlje, poraščene z mehko travo, vosti slovenskih in hrvaških rudarjev, naših podpornih organizacij, ki so bili v arju 1910 žrtvovani bogu Profitu, nad njim pa dviga visok in lep spomenik z imeni žrtv. Našel sem 73 imen. Pokojniki so dali k štirim organizacijam in najbolj je prizadeta SDPZ, ki se je kasneje zdru SNPJ.

Zasluga za ta spomenik gre našemu arju Matiji Pogorelcu, ki je nabiral priszanj.

Lep je ta spomenik našim žrtvam amer ga kapitalizma... Lep je razgled s te v na kateri počivajo njihove kosti... Ska vrhovi hribov naokoli se zde, kakor razv starih gradov. Odnese sem vtis, kako Ludlowa...

Edvard spet požene svojo "železno m kateri zavije okoli hriba in Trinidad je b nami. Naturna scenerija je pa zdaj v lepša. Goličave izginejo in spet se vo skozi gozdove med temnozelenimi višini vsak čas pa pridemo v naselišče ob vodi. V se premogovniki. Od Trinidada do Ra New Mexico, je dobrih 25 milj. Na vrhu kega hriba me Edvard opozori na tablo o sti, ki ima napis: Leave the state of Colo —Enter the state of New Mexico. Prišli v Novo Mehiko.

Razen omenjene table ob cesti ni nob drugega znaka meje. Cesta se spet dvig kmalu se vozimo po vrhu dolgega hriba. I lu smo na koncu tega hriba in pred na očmi se odpre nova, velika dolina, vsa z tik pred našimi nogami pa leži mesto Ra Tako strm je hrib, da bi človek padel med če bi se skotali po njem. Cesta, zvita v pentinah, te hitro prinesel dol.

V Ratonu je nekaj Slovencev, celo busi manov, in tu je društvo št. 297 SNPJ. milij proti vzhodu je druga slovenska nasel Sugarita, raztresena po dveh zelenih poba nad jarkom. Večino rojakov, članov SNP Ratonu in Sugarita smo pa našli v dvora Yankeeju, kjer se je tisti dan — sobota, 8. septembra — vršila veselica s programom.

Dež nam je nekoliko pokvaril vožnjo v garite in Yankee in zakrivil, da so mora dvorani čakati na obštevno do večera, ali večeru so se oblaki razbežali in prišlo je n go rojakov, starih in mladih. Seveda je bil tudi John Germ iz Puebla, ki je natezal moniko in pel domače popevke. Večerni gram je bil interesanten. Vodil ga je Ja Škerlj, tajnik društva št. 154 SNPJ iz S Rita. Naznanil je govornika in potem je G pel in igral; drugi govornik in za njim G tretji govornik in nato Germ, četrti govor pa spet Germ...

(Konec jutri)

Mast iz lesa

Po neki vesti iz Berlina je nemakim kom uspelo izdelati umetno mast iz lesa. E perimente s to mastjo so izvršili v Oberham Najprvo so izdelali mast, ki je bila poraba mazanje strojev. Po nadaljnjih poskusih novo vrsto masti iz lesa poslali raznim kazm za zdravstveno ministrstvo izjavljajo, da je ta za človeka povsem užitna. Ali je užitna za ljudi ali pa samo za kaznjence, tega zdravstveno ministrstvo ni točneje povedalo.

Kako se lahko Japoncem stopi na prste

Japonski militaristični dvjaki se nič ne zmenijo za protest vlade Združenih držav niti za protest Lige narodov proti pobijanju kitajskega civilnega prebivalstva iz zraka. Njihov cinčni odgovor je, da Amerika ne razume, da ves svet ne razume njihove misije na Kitajskem.

Japonski militaristični razbojniki nočejo razumeti nikogar, ker so pijani svoje moči in v svoji pijanosti mislijo, da je ni sile na svetu, ki bi jim mogla škoditi. V tem pa se grdo motijo.

Ni treba, da bi demokratične sile morale nastopiti z orožjem proti japonskim militaristom. Mi bi bili odločno proti temu, da bi na primer Amerika napovedala vojno Japoncem. Smo pa zato, da demokratična ljudstva vsega sveta nastopijo proti Japoncem z drugimi sredstvi, s katerimi lahko zadajo japonskim militaristom prav tako hudo udarec kakor z orožjem, če ne morda še hujšega, in pri tem jim ni treba preliti niti kaplje človeške krvi.

To je boj kot japonskega blaga.

Japonska je ekonomsko zelo na slabem — in baš zato se je odločila, da zdaj zlomi odpor Kitajske in osvoji njene severne province, ko je ekonomski in politični položaj Evrope v največjem kaosu in ko računa, da Rusije se ji ni treba bati, ker jo zadržujejo prvotnotranje homatije, drugi pa Nemčija in Italija.

Japonska ima dobro organiziran industrijski aparat za proizvodnjo orožja in streliva doma, nima pa surovin, ki jih mora uvažati iz tujine. Da pa si nabavi dovolj surovin, jih mora kriti s kreditom in njen edini kredit v inozemstvu, to se pravi njeno edino blago, za katero lahko dobi v tujini zlato, s katerim potem lahko kupi surovine za svoje militaristične potrebe, je — svila.

Najboljši trg za japonsko žido je v Ameriki, Angliji, Franciji, Avstraliji in Indiji in v teh deželah japonski militaristi tudi dobe največ surovin za izdelkvanje streliva in orožja. Če propadejo ti njihovi trgi za svilo — je avtomatično uničen tudi njihov kredit za dobavo surovin.

Japonski militaristi "ne razumejo" protestov proti njihovega klanju Kitajcev, bodo pa hitro razumeli — dobro organiziran bojkot, ki jim ustavi surovine za njihove militaristične potrebe...

Bojkotno gibanje zoper japonsko svilo je že močno v teku v Angliji, Avstraliji in Indiji. Kongres indijskih nacionalistov je odredil splošen bojkot japonske žide in delavske organizacije v Avstraliji pozivajo avstralsko vlado, naj zapre Japonski dobavo starega železa. Eksekutiva delavske stranke v Angliji je te dni na svoji konferenci v Bournemouthu sprejela bojkotno resolucijo in pozvala vlado, naj akliče izredno zasedanje parlamenta, ki naj uradno razglasi bojkot vsega japonskega blaga.

Ameriško ljudstvo lahko stori isto, ne da bi treba ameriški vladi storiti en sam korak v to smer. Japonski kredit v Združenih državah lahko zmrazne v enem mesecu, če ameriško ljudstvo obrne hrbet japonski židi. Svila je prav za prav luksus, ki ni nujno potreben, še večji luksus za Američane je pa japonska svila, ker jo lahko zamenjajo z umetno svilo, ki se v obilni množini proizvaja doma.

Ameriški trgovci, ki prodajajo japonski vladi staro železnino in druge surovine, ne bodo ustavili te trgovine, dokler jim Japonci plačujejo staro železo z zlatom. Kajti trgovina po vsem svetu je hinavska in nemoralna! Ameriški trgovci podpišejo, če je treba, milijon protestov zoper japonsko pobijanje kitajskih žen in otrok, istočasno pa bodo prodajali Japoncem material za bombe toliko časa, dokler bodo Japonci imeli kaj kredita v Ameriki.

Trgovina pa bo hitro prenehala bržko Japoncem zmanjka kredita — in kredita bo zmanjkalo, kadar propade trg japonske svile v Ameriki! To se lahko doseže z bojkotom japonske svile in vsega ostalega japonskega blaga, ki je izdelano na Japonskem ob škandalozno nizkih mezdah in s katerim japonski kapitalisti uničujejo mezdni standard ameriških delavcev!

Proč z japonsko žido! Proč z japonskim kreditom v Ameriki! Edino na ta način Amerika lahko pritise japonske militaristične razbojnike k steni in ustavi njihovo roparsko vojno na Kitajskem.

Razgled po jugu

Anton Garden

Kam na počitnice? V kakšen kraj v Wisconsinu ali Michiganu, kjer bi s knjigo pošteno ležali in uživali v blagodejni vplivi poletne samote? Na obisk k prijateljem in znancem na vzhodni obali? Cleveland, vzhodni Ohio ter bližnje West Virginijo? Proti jugu, kamor me že dolgo vrsto let vlečejo skalnate gore in Yellowstone park?

Niš določnega ni. Povsod bi bil rad. Vleče te sem in tja. Rad bi se pošteno odpeljal; rad bi videl prijatelje; rad bi videl neznane kraje, predvsem gore in planjave.

Grem v "loop" in poiščem ugodne raznih turističnih uradnih. Po dobrih kopico lepih tiskovnih s krasnimi slikami krajev, kamor vabijo turiste in počitnišarje, ki si delajo kruh—in prosto od turistov. Vabijo te s tiskovnimi besedami. Kmalu si našliš teh tiskovnih poln šep in bodi po mestu kakor inšurenc agent.

Tale tura v North Carolino, v Smoky Mountains, je zelo priporočljiva za ta čas, mi pravi uradnica v nekem turističnem uradu, ki mi razkazuje oglaševalne tiskovine in odgovarja na vprašanja. O jugu sem že dosti čital in čital, predvsem o sušnih razmerah, v katerih živijo tamkajšnji delavci. Čital sem tudi o tamkajšnjih gorah in videl pokrajinske slike, toda jug ni imel zame nikdar najmanjše privlačnosti. Moja želja je videti zapad, skalnato gorovje in premostitve držav ob Pacifiku. Uradnica mi pojasni, da je Yellowstone park za turiste že zaprt; če hočem, lahko vzamem turo v okolico Pike's Peaka, toda le najhujše je hladno.

Končno se odločim za — jug. Vzemem "all-expense" avtobusno turo za osem dni, ki se mi ne pripraga — če je res kaj vredna. V resnici je "all-expense" le, ko prideš na cilj — v Asheville, N. C. Na poti sem in ja skrbim za hrano, v raznih restoracijah in hotelih. Toda tudi to ni predrago; za dva in pol dolarja sem dobil povsod lepo noč.

"Kaj, na jug greš? Kaj boš pa tam počel?" se mi činično smeje prijatelj. V nedeljo zjutraj dne 12. septembra zapustim Chicago. Nekoliko sem radoveden, koliko bom raziskar in tem počitnicam. Do letos sem bil še skoraj vsako leto; če ni bilo drugega, sem se navadno vrnil bolj zbit kakor sem bil odšel na počitnice. Več let sem sicer vsaj nekaj dni prenehal na socialističnih konvencijah.

V Chicagu sem dobil bus najmodernejšega tipa Greyhound linije. V teh busih z visokimi in udobnimi sedeli je vožnja na primer bolj prijetna kakor v navadnem avtu. S to vrsto busi sem se vozil do Asheville, N. C. — daleč okrog 780 milj. Nazaj sem imel manj sreče in sem dobil slabše buse, razen v enem primeru, ker sem se vračal po drugi poti radi obiska vzhodnega Ohaia in bližnje West Virginije. Udoben bus sem nazaj dobil le v Bluefieldu do Charlestona, W. Va., drugače pa le bolj šajtrgam podobna vozila v primeri z modernimi busi.

Vožnja iz Chicaga je bila bolj pusta, ker je deževalo. Ker je imel dotični nedeljo klub št. 1 282 piknik za Proletarca, me je hotela močiti skrb, kako bo stvar na slabega vremena izpadla. Toda teh misli sem se kmalu odločil, češ "kizmet", jaz sem na počitnicah! Dež in pusto vreme sta nas spremljala po Indiani le nekaj časa; jasnilo se je prišlo sredi dopoldneva in popoldne, ko smo drčili proti Cincinnatiju, je bil lep dan. Seveda ni bila to nobena garancija, da je tako tudi v Chicagu — pozneje sem izvedel, da je bilo lepo tudi v — Sodomi.

Vožnja proti Cincinnatiju ni bila nič posebnega; videli le ravno, nepregledno ravnino. Edina atrakcija so krasna koruzna polja in gosti farmarski gozdiki, toda tudi to postane preveč monotono. Tolažiš se s hribi, ki so ti napovedani. Mesteca in vasi, ki jih katere se pelješ, ti privabijo le s ležerno radovednost.

Tako je bilo do Indianapolis, kamor smo prišli sredi popoldneva. Tam prisede neka, tudi na pogled simpatična dama, o kateri sem mislil, da je učiteljica. Razgovor razvije cigareta, katero ji ponudim. Kmalu izvem, da sem se motil v svoji sodbi o "učiteljici". Pravi, da nisem prvi, ki sem tako mislil; ona da je le "navadna delavka", ki si služi kruh s šivanjem uniform in delovnih površnih hlače (overalls). Članica je unije United Garment Workers, ki si lasti jurisdikcijo nad to branžo krojaške industrije. V Indianapolisu je obiskala v bolnišnici očima in se vrača v Cincinnati, kjer pravi, da se ji še najbolj dopade. Drugače je sama — kot jaz. Najinemu razgovoru je napravila konec postaja v Cincinnatiju, kamor pridemo proti večeru. Njo je odpeljal na dom njen fant, jaz pa sem odšel v hotel.

Ko se osnažim, sem skušal po telefonu stopiti v stik z mojim prijateljem in sošolcem iz Brookwooda Israelom Muffsonom, ki v Cincinnatiju urejuje glasilo pivovarniške unije The Brewery Worker, toda nisem uspel, ker je bila nedelja.

Po Blue Ridge gorovju

Planjave srednjega zapada je konec, ko se bližaj Cincinnatiju. Zemlja postaja valovita kakih 30 milj tostran Cincinnatija. In bolj kot se bližaj mestu, bolj je valovita in hribovita. Pokrajina je zelo lepa. Po teh hribovih, ki niso visoki, in dolinah na bregovih reke Ohio se nahaja Cincinnati, kar je bila zame novost. V teh krajih namreč še nisem bil. Ker sem prej ob večjih poplavih čital, da je prizadeto tudi mesto, sem bil pod vtisom, da je na ravni, toda je razmeroma le majhen del mesta v nižinah.

(Dolje prihodnjik.)

5 konvencije Ameriške delavske federacije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ga vzroka", kar lahko krije celo vrsto grehov.

Tretjič priporoča eksekutiva, naj ima ena desetina delegatov v centralnih unijah ali državnih delavskih federacijah pravico zahtevati, da pri glasovanju (povsemnem) šteje vsakih sto članov, ki jih zastopa posamezni delegat, le eno dvajsetinko glasu, kar pomeni efektivno zadušitev manjših in novejših unij na sejah centralnih in državnih federacij.

Poleg tega zahteva eksekutiva, naj ji konvencija da neomejeno pravico, da lahko v "izrednih situacijah" stori kar hoče.

Če bo konvencija sprejela ta priporočila, tedaj ne bo v federaciji ostalo najmanjše trohice demokracije. Vse centralne in federalne unije ter državne delavske federacije bodo le lutke eksekutive ADF. Če bi eksekutiva zahtevala še pravico, da sme "ref-pokorne" članke pometati v zapor, ali pa jih postaviti ob zid, tedaj bi imela prav tako veliko moč kakor največji diktator. Potem bi se lahko merila s Hitlerjem, Mussolinijem ali pa s — Stalinom. Lewis ni nikdar imel take moči v rudarski uniji kakor jo zahteva eksekutiva ADF.

Kljub temu pa ima Green prednost, da blufa ameriško jav-

nost in delavstvo z neprimernim bunkom, da se mora ameriško delavstvo odločiti za demokracijo (ADF) ali diktaturo (CIO)!

Glede izključitve unij CIO, deset po številu, eksekutiva priporoča, naj konvencija nji prepusti to vprašanje. Namen tega je, da se o izključitvi ne razpravlja na konvenciji. O tem naj ukrepajo le velike glave v eksekutivi, ki se razumejo na merjenje "demokracije" a — puško.

Meseca avgusta je imela federacija 3.271.726 članov ali 831.671 več kakor leto prej. Federacija je v zadnjem letu, ki se je končalo z 31. avgustom, imela \$1.184.478 dohodkov v primeri z \$924.390 leto prej. Od pristopnine je dobila \$177.868, leto prej pa \$48.795. Od izrednega asesmenta za boj proti CIO je do omenjenega datuma prejela \$59.099. Izdatkov je imela \$1.167.317, leto prej pa \$977.938. Za stavkovno podporo je izplačala \$136.937, leto prej pa \$151.656. V ta sklad, ki znaša \$538.139, so federalne unije prispevale \$159.452.

Za splošno delavstvo so večje pomena priporočila eksekutive v zvezi z izboljšanjem zveznega zaščitnega zakona. Eksekutiva priporoča amandiranje tega zakona, 1), da bi bili tudi poljedelski in vsi industrijski delavci kriti po tem zakonu; 2) za odpravo diskriminacije napram delavcem, ki so v legitimni stavki; 3) zvišanje mesečne pokojnine na \$30 za vse upravičence po petih letih, ko se bo prišla plačevati pokojnina iz nabranega sklada; 4) preklic vseh določb v državnih zakonih, ki določajo tudi delavske prispevke v ta sklad.

Poročilo sploh kritizira vse sedanji sistem državno-zvezne zaščitne zakonodaje, predvsem pa tako zvane podjetniške rezerve. Eksekutiva se je v tem poročilu končno izrekla za princip enotne zvezne socialne zakonodaje za vse države. Priporoča tudi izboljšanje drugih delavskih zakonov.

Denver, Colo., 6. okt. — J. W. Madden, načelnik federalnega delavskega razsodišča, je na konvenciji Ameriške delavske federacije pobil očitke, da je razsodišče pristransko, naklonjeno Lewisovi organizaciji CIO in da ima v svoji službi neizkušene ljudi. Obdolžitve, da je razsodišče pristransko, vsebuje poročilo, ki ga je eksekutivni svet ADF predložil konvenciji. Glavna pritožba v poročilu je, da je razsodišče skušalo v nekaterih slučajih razveljaviti pogodbe, ki so jih sklenile unije ADF z delodajalci. "Mi smo zelo previdni v zadevah, ki se nanašajo na obstoječe pogodbe," je rekel Madden. "V nešteti slučajih smo odklonili petičije glede preklica pogodb, o katerih veljavnosti smo se prepričali."

Madden je bil hladno sprejet na konvenciji. Njegov govor, v katerem je pobil očitke, je bil le parkrat pozdravljen z aplavzom.

Delavski svet CIO ustanovljen v Marylandu

Cumberland, Md. — Na konferenci predstavnikov unij CIO je bil ustanovljen delavski svet, ki bo reprezentiral 87.000 delavcev, članov unij CIO v Marylandu. Konferenci je predsedoval Frank J. Bender, pokrajinski direktor Odbora za industrijsko organizacijo. Pravkar ustanovljeni delavski svet bo imel svojo prvo konvencijo v Baltimoru v novembru.

Velika gonja proti Lewisovim unijam

Eksekutiva ADF hoče potlačiti rebelno gibanje

Denver, Colo. — (FP) — Konvencija Ameriške delavske federacije bo nabrusila sekro, toda prevzela ne bo službe rablja. To službo bo poverila eksekutivnemu svetu, da odloči, koliko glav je treba odsekati in kdaj.

To je mnenje opazovalcev ob otvoritvi 57-letne konvencije Ameriške delavske federacije. Nekaj dni prej je bilo slišati glasove, da bodo voditelji nekaterih unij in zagovorniki poklicnega unionizma zahtevali takojšnjo izključitev desetih mednarodnih in narodnih unij CIO, ki so bile suspendirane pred enim letom. Zmerni elementje so proti taki akciji, ker se boje legalnih komplikacij. Nekateri tudi domnevajo, da je mir še mogoč, ali pa da se bo gibanje CIO ubilo. Zdaj so vsi pripravljeni dati eksekutivnemu svetu oblast, ki jo zahteva. On naj vodi čiščenje in izključi "rebelne" unije.

Glavi, kateri bi eksekutivni svet najprej odsekal, sta glavi Johna L. Lewisa, načelnika CIO, in Sidneyja Hillmana, predsednika unije oblačilnih delavcev — Amalgamated Clothing Workers. Ta dva smatra vodstvo ADF za glavna grešnika v zaroti CIO. Green in nekateri drugi člani eksekutive ADF bi se morda zadovoljili s tem, toda računati morajo s Freyjem, predsednikom departamenta kovinarstvih unij ADF, ki zahteva bolj drastično akcijo. Predlog državne delavske federacije v Indiani, naj bi governor M. C. Townsend podpredeval v sporu med ADF in CIO, je Frey odklonil. Dejal je, da federacija nima nobenega pojma, kako je treba reševati take probleme.

Green je zapretil, da bo Ameriška federacija zanesla vojno na ozemlje sovražnika. "Naj pride, kar hoče, ADF bo ostala in še nadalje služila delavskemu gibanju v tej deželi," je rekel Green.

Pozneje, v razgovoru z reporterji, je Green razkril strategijo. Vršila se bo ostra kampanja proti CIO in Lewisu v javnosti. On bo slišan kot avtor, diktator in kot oseba, ki ima velike politične ambicije. Green je dejal, da je gotov, da namerava Lewis ustanoviti neodvisno politično stranko. Njegova organizacija bo vodila preiskavo aktivnosti Delavske neustrankarske lige, v kateri imata Lewis in Hillman glavno besedo.

Fašistična Italija ograja mirovni načrt

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Dogovor, sklenjen na konferenci v Nyonu, Švica, ki je imel ustaviti razbojništvo na Sredozemskem morju, je dobil prvi udarec zadnji pondeljek, ko je neka neznana podmornica napadla angleški rušilec Basilisk v bližini španskega obrežja. Italija je bila že večkrat obdolžena, da so njene podmornice v službi generala Franca in da one napadajo parnike nevtralnih držav na Sredozemskem morju.

"Globočinske" bombe, ki so jih angleške bojne ladje rabile pri zaledovanju podmornice po napadu na rušilec Basilisk, so glavno orožje proti podmornicam. Konstrukcija teh bomb je preprosta. Vsaka ima 250 do 350 funtov TNT v svojem kovinskem oklepu. To razstrelivo eksplozira v globočini, ki jo prej določijo. Opremljena je z zaklopko, ki se zapre, do komba doseže določeno globočino. S tem spoji električni tok, nakar bomba eksplozira. Podmornica je uničena, če bomba eksplozira v njeni bližini.

Predsednik Roosevelt obsodil fašistično razbojništvo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bivalstva, vključivši žene in deca, ter jih brezobzirno mori s bombami iz zraka," je rekel Roosevelt in nadaljeval: "V tako svanem mirnem času se napadajo in potapljaajo ladje po podmornicah brez vzkroka in opozorila. Države podpisujejo civilne vojne in se jih udeležujejo v državah, katere jim niso storile nič zalega. Države, ki zahtevajo svobodo zase, jemljejo svobodo drugim. Nedolžna ljudstva so kruto žrtvovana pohlepu za oblast in nadvlado, ki je brez čute pravice in človeškega upoštevanja. . ."

Roosevelt je rekel, da edino uspešno sredstvo proti temu "mednarodnemu razbojništvu (international lawlessness)" je — karantena (sanitarna ograja) vseh onih držav, ki gasijo pogodbe in napadajo druge, po onih državah, ki se spoštujejo skupna in mir. Potrebna je akcurna akcija vseh miroljubnih držav proti napadalcem!

Predsednik ni pojasnil, kakšne oblike naj bo ta akcija, vendar je dal razumeti, da ima v mislih kooperativno akcijo vseh demokratičnih ali proti fašističnim diktatorjem in morda bo on sam v kratkem zavzel vodstvo te akcije.

Več kot 50.000 oseb je na mostu in v bližini poslušalo Rooseveltov govor, na milijone ga je slišalo po radlu.

Nacijaka propaganda v San Franciscu

Delavske organizacije bojkotirale proslave

San Francisco, Cal. — (FP) — Nemško-ameriške delavske, kulturne in svobodomiselnne organizacije so odklonile sodelovanje pri proslavah Nemškega dneva, ker so jih smatrale za nacijske demonstracije. Proslave so bile pod kontrolo generala Manfreda von Killengerja, zagrizenega nacija in Hitlerjevega konzula v San Franciscu.

Eric Spiekerman, tajnik Nemško-ameriške kulturne zveze, je dejal, da se člani nemških organizacij niso hoteli udeležiti proslav, ker so bili informirani, da bodo v paradi nosili zastave s svastiko. "Večina ameriških Nemcev je proti nacijem, toda slednji imajo močan blok, ki širi nacijsko propagando v Ameriki," je rekel Spiekerman. "S svojo odklonitvijo sodelovanja pri proslavah smo pokazali, da se ne strinjamo s propagando Hitlerjevih agentov v tej deželi."

Zahteva preiskavo aktivnosti mestnih uradnikov

Pittsburgh, Pa. — Philip Murray, načelnik organizatoričnega odbora jeklarskih delavcev, je pozval governorja Earleja, naj odredi preiskavo proti mestnim uradnikom v Johnstownu, Pa. Ta akcija je sledila izjavi priči, ki so nastopile pri zaslišanju pred člani federalnega delavskega razsodišča, da je šupan Shields prejel podkupnino in nagrado v vsoti \$30.000 od Bethlehem Steel Corp., kateri je pomagal razbijati stavko jeklarskih delavcev.

Ali ste naredili na dnevnih "Fravetih"? Podpirajte svoj list!

Napad na poljedelskega delavca v New Jerseyju, ker se je pridružil stavkarjem v boju za zvišanje mezde.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

druga, pa ni šlo. Sele ko se je pričelo daniti, nas je spanec premagal. Na vožnji se zelo malo spim, medtem pa ima ta ali oni vedno kaj povedati. Ogledovali smo si avstrijske Alpe, na katerih je še vedno ležal sneg, dol v dolinah in na ravninah pa je zorelo žito, pasla se je živina in nudila se nam je dokaj slikovita pokrajina.

Ko smo prekorajčili švicarsko mejo, se je takoj poznalo, kajti priprigli so električno lokomotivo. Švica je lepa dežela. Z vlakom se potnikom nudi res lep razgled. Na 10. avg. ob 1. uri smo prišli v glavno mesto Švice Zurich in kmalu potem v Bazel na meji Francije.

Tudi Francija je lepa dežela. Ko sem se v juniju vozil proti domu, se nisem toliko zanimal za pokrajino, sedaj pa sem bolj opazoval vse, kar je bilo videti z vlaka. Videli smo velika pšenčna polja po francoskih kmetijah in baš takrat je bila pšenica zrela, da je bilo vse rmenorjavo. Kmetje kar na njihah naredijo kopice snopov in menda tam tudi mlatijo. Tudi dosti detelje smo videli. Kmetje priveržejo svojo živino vsako zaso, eno poleg druge, da se tam pase, čim pa popase, prestavijo drugo. Tako tudi molzejo tam zunaj, kar jim da manj dela, obenem pa ni treba voziti gnoja iz hleva.

Ob 8. zvečer smo prispeli v Pariz, kjer nas je čakal agent parobrodne družbe in nas odpeljal v hotel k večerji, ki pa ni bila tako dobra kot takrat, ko

Alola Okorn, bivši Amerikaneec, v Matevem na Dolenskem.

smo prišli iz Amerike. Tudi drugi so nam povedali, da je na povratku vselej slabša hrana kakor ob prihodu. Vsekakor smo "pospravili pod streho" kar smo dobili, potem pa v hotel k počitku. Tam sem pa pogrešal sopotnike. Hitro nazaj, toda srečal sem jo že na poti. Zaostala je zato, ker se je s hotelirjem pregovarjala radi slabe večerje.

Dne 11. avg. ob 7. zjutraj smo se bili pokonci in takoj po zajtrku smo šli na vlak, ki nas je ob 9. dopoldne že odpeljal proti Havru. Šlo je kot sam vrh in po dveh urah vožnje, torej ob 11. dopoldne, smo že bili tam. Nismo se vedeli kam dajati. Sopotnike sem pustil pri prtljaji, da polzem kako in kaj. Informira-

li so me, naj pustimo prtljago in naj gremo na parnik, da pregledajo naše karte. Medtem so tudi že našo prtljago zvozili na parnik. Tu pa sem imel amolo radi kabinastih števil, ker niso bile označene na naših listkih. Toda o tem prihodnjik.

Anton Valentinčič, 262.

Koncert in obletnica "Sloga"

Cleveland, O. — Naš delavski pevski zbor "Sloga" se je ustanovil pred štirimi leti. Vsakdo, ki ima količjak izkušenj z zbori, prav lahko ve, koliko truda in poštrevanja imajo pri tem delu oni, ki se zanimajo za pevka društva in njih obstoj. Večina denar pri našem zboru je obremenjena tudi s tem, da so omožene in imajo povečini še tako majhne otroke, da jih morajo imeti s seboj. Kljub temu pa vztrajamo in druga drugi dajejo mo korajšo.

Vaaka prireditve zahteva veliko truda in dela. Skoro bi obupali, toda ko je prireditve zaključena in je uspešna, se že spet pripravljamo za bodoče prireditve, da spet nudimo našemu občinstvu kaj zanimivega. Tako so minila že štiri leta našega neumornega dela. Za naš letošnji jesenski koncert in proslavo štiriletnice, ki se bo vršila dne 10. oktobra ob 3.30 popoldne v SND na "St. Clair" ave., se pridno pripravljamo. Upam, da bomo vse zadovoljili z našim programom, ki bo vseboval lepe pesmi in pa igro. Naš zbor spretno podučuje pevovodja J. Nagel. Zadnja točka na programu bo igra "Na barikadah", ki je velikega pomena za nas delavce in delavke. Priprava sem, da se bo slehernemu orosilo oko ob napetih prizorih. Glavno vlogo igra Walter Lazar, ki obenem igra režira. Lazar je stara korenina na kulturnem in naprednem polju med nami. Iskreno se mu zahvaljujemo za pomoč in sodelovanje.

Na našem nedeljskem koncertu sodelujeta tudi soc. zbor "Zarja" in moški zbor "Slovan", katerima se že sedaj zahvaljujem v imenu našega zbora za sodelovanje in naklonjenost, ker so se odzvali našemu vabilu, obenem pa jim obljubljamo, da se bomo tudi mi odzvali njihovemu vabilu kadarkoli. Zaključena koncertna točka bo skupni nastop vseh treh zborov — Sloga, Zarja in Slovan — s pesmijo "Svoboda". Brez dvoma bo to nekaj lepega!

Nihče naj ne izostane od nedeljske prireditve, temveč naj pride sleherni, da užije par ur poštenega veselja, zabave in razvedrila. Vstopnina v predprodaji 40c, pri blagajni na dan prireditve 50c in zvečer samo k plešu pa 25c. Da vam ne bo treba po prog. gatanje domov k večerji, lahko ostanete kar v Domu, kajti naše kuharice vam bodo rade postregle z okusno večerjo, dobre kapljice pa tudi ne bo manjkalo. Za ples bo igral Zorčev orkester.

Danica Hrvatin, 5.

Organiziranje lesnih delavcev v N. Yorku

New York. — Tu je bil ustanovljen odbor, ki bo vodil organizatorično kampanjo, da potegne 30.000 lesnih in gozdarskih delavcev v unijo.

Skupina španskih milicnikov v mestu Belchiti, ki so ga iztrgali iz rok fašistov po veliki ofenzivi.

F. M. DOSTOJEVSKI:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s oplogom — Poslovni Vladimir Levitš

"Dopolnjeno je!" mi je dejal. "Že davno ko-
prnim po tem, da bi te videl; zakaj te ni bilo?"

Nisem mu povedal, da me niso pustili k nje-
mu.

"Bog se me je usmilil in me kliče k sebi. Vem,
da umiram, toda po tolikih letih okušam prvič
spet radost in mir. Kakor hitro sem izpolnil,
kar je bilo treba, sem mahoma začutil v svoji
duši raj. Zdaj se nič več ne bojim ljubiti svojih
otrok in jih poljubljati. Ne verjamejo mi, nihče
mi ni hotel verjeti, ne žena ne moji sodniki;
tudi otroci ne bodo nikoli verjeli. V tem vidim
milost, ki jo Bog izkazuje mojim otrokom. Jaz
bom umrl in moje srce mi je veselo kakor v
raju ... izpolnil sem svojo dolžnost ..."

Toliko da je še govoril, komaj je lovil sapo,
vroče mi je stiskal roko in me gledal s plame-
nečimi očmi. Toda dolgo se nisva utegnila po-
menkovati, zakaj njegova žena je venomer po-
gledovala v sobo. A vendar je še ujel trenutek,
da mi je leplil:

"Ali pomniš, kako sem tistokrat o polnoči
drugič prišel k tebi? In kako sem ti rekel, da
se kedaj spomni? Veš li, zakaj sem bil prišel?
Prišel sem — da te ubijem!"

Kar streslo me je.

"Ko sem bil takrat odšel od tebe v temo, sem
blodil po ulicah in se boril s samim seboj. In
zdajci me je obšlo tolikšno sovraštvo do tebe, da
ga srce skoro ni moglo prenesti. 'On edini,' sem
mislil, 'me ima zdaj zvezanega in je moj so-
dnik; zdaj se ne morem več odreči svoje jutri-
nje kazni, zakaj on ve vse.' In ne da bi se bil
bal, da me ti ovadisi (na to nisem niti pomislil),
a vpraševal sem se: 'Kako mu bom gledal v oči,
če se ne naznam?' In če bi bil tudi na onem
kraju sveta, samo da si živel, bi mi bilo vendar
neznosno misliti, da si živ in vse veš in me so-
diš. Tedaj mi je prišlo na um, da leži na tvoji
mizi kinkal — in vrnil sem se k tebi. Sedel sem
in prosil tudi tebe, da sedi; celo minuto sem pre-
mišljal. Če bi te bil ubil, bi bil vzlic temu
pogubljen zaradi tega umora, tudi če svojega
prejnjega zločina ne bi bil odkril. A na to vob-
če nisem mislil in tudi nisem hotel misliti v tisti
minuti. Le sovražil sem te in iz vse duše želel,
da bi se ti osvetil za vse. Toda moj Gospod je
premagal pekleniška v mojem srcu. Vidi pa,
da nisi bil nikoli bliže smrti."

Cez teden dni je umrl. Vse mesto je spremilo
njegovo krsto do groba. Prota mu je s globo-
kim čuvstvom izpregovoril v spomin. Obžalo-
vali so strašno bolezen, ki je bila prestrigla dni
njegovega življenja. Toda ko so ga pokopali,
se je vse mesto vzdignilo zoper mogo; še spre-
jemati me niso več hoteli. Res je, da so nekate-
ri — od kraja jih ni bilo veliko, potlej pa vse več
in več — jeli verovati v resničnost njegovih izpo-
vedb ter po pogosto prihajali k meni in me s ve-
liko radovednostjo in radostjo izpraševali; za-
kaj pravičnikov padec in njegovo osramočenje
sta prijetna človeku. Toda jaz sem utihnil in
kmalu povsem odšel iz mesta, čez pet mesecev
pa me je Gospod Bog spoznal za vrednega, da
sem stopil na trdno in krasno pot, blagoslavlja-
je nevidni prat, ki mi jo je bil toli očito pokazal.
Težko preizkušenega hlapca božjega Mihaila
pa se še danes ta dan vselej spominjam v svojih
molitvah.

III

Iz razgovorov in naukov starca Zosime

Nekaj o ruskem menihu in njegovem možnem
pomenu

Očetje in učitelji, kaj je menih? Dandanes
izgovarjajo to besedo nekateri prosvetljeni že
kar s namrekom, drugi pa celo kot pasovko.
Cedalje hujše je v tem pogledu. Res je, oh,
res je, da je tudi v meniškem stanu mnogo za-
jedalcev, hoteljincev, sladostrastnikov in ne-

sramnih potepuhov. Na te kažejo naobraženi
posvetnjaki, češ: "Lenuhi ste in jalovi člani
družbe; ob tujem trudu živite, prosjaki brez
sramu." In vendar, koliko je v meništvu po-
nižnih in krotkih, žejnih samote in goreče mo-
litve v tišini. Na te ne kažejo tako radi ali pa
celo vobče molčijo o njih; kako bi se začudili,
če bi jim rekli, da bo prav od teh krotkih in
žejnih samotne molitve morda še enkrat prišlo
odrešenje ruske zemlje! Zakaj oni so resnično
v tišini pripravljeni "na dan in uro, na mesec
in leto." Dosej pa hranijo v svoji samoti Kri-
stov duhovni obraz krasen in nepopačen, v čis-
tosti božje resnice, po sporočilu najstarejših
očetov, apostolov in mučnikov, in ka-
dar bo treba, ga bodo odkrili omajani resnici
sveta. Ta misel je veličastna. Na iztoku bo
zasijala ta zvezda!

Tako mislim o menihu; mar je to lažljivo,
mar je ošabno? Pogledajte, kako je pri posev-
njakih in vseh, ki se povzdigujejo nad prepro-
sti narod božji — pogledajte in recite, ali se nista
v njih popačila obraz božji in resnica Njegova?
Oni imajo znanost, a v znanosti je samo to, kar
je podvrženo čuvstvu. Duhovni svet, višjo
polovico človeškega bitja pa so povsem zavrgli,
kar nekam zmagoslavno, da, celo s sovraštvom
jo gonijo od sebe. Svet je proglasil svobodo,
posebno v zadnjem času, in kaj vidimo v tej
njihovi svobodi: samo hlapčevstvo in samo-
morstvo! Zakaj svet pravi: "Potrebe imaš, za-
to jih tudi niasi, kajti pravice imaš iste kakor
najimenoitnejši in najbogatejši ljudje! Ne boj
se jih zadovoljiti, še povečaj jih!" — tako uči
dandanes svet. V tem tudi vidijo svobodo. In
kaj izhaja iz te pravice do povečanja potreb?
Pri bogatih osamljenost in duhovni samomor,
pri siromakih pa zavist in umor, zakaj pravice
so dali, a sredstev, kako nasistiti potrebe, še
niso pokazali. Zatrjujejo, da se svet čedalje
bolj zedinja in družji v bratako skupnost s tem,
da krči razdalje in pošilja misli po zraku. Jaj,
ne verjemite temu zedinjevanju ljudi. S tem,
da pojmujejo avobodo kot pomnožitev in akor-
ranje utekešne potreb, kvartijo svojo prirodu,
ker zbuja v sebi mnogo brezsmiselnih in ne-
umnih želja, navad in na vso moč bedastih muh.
Živijo pa samo zaradi medsebojne zavisti,
hotljivosti in napuha. Imeti pojedinje, vojnje
na izprehod, ekvipaže, gospodarske čine in sluge,
da ti strežejo, se smatra dandanes že za toli ne-
izogibno potrebo, da žrtvujejo zanjo celo živ-
ljenjske, čast in človekoljubje, samo da bi zado-
stili tej potrebi, in se celo ubijajo, če ji ne mo-
rejo ugoditi. Pri tistih, ki niso bogati, vidimo
isto, pri siromakih pa se neutešenost potreb in
zavist doslej še omamljata s pijanstvom. To-
da kmalu se bodo upijali s krvjo namestu z
vinom, saj k temu jih vodijo.

Vprašam vas: ali je tak človek svoboden?
Poznal sem nekega "borca za idejo", ki mi je
sam pripovedoval, da ga je, ko so mu v ječi
zabranili tobak, to pogrešanje tolikanj izmuči-
lo, da je bilo treba le še malo pa bi bil šel in
izdal svojo "idejo", samo da bi mu bili dali
tobaka. In vendar pravi tak človek: "za člo-
veštvo se pojdem boriti". Nu, kam pojde tak
in česa je zmožen? Kvečjemu brzega dejanja,
dolgo vztrajal pa ne bo. In tako ni čudo, da
so namestu svobode pali v hlapčevstvo, name-
stu tega, da bi služili bratroljubju in zedinjenju
vseh ljudi, pa zašli v razdvojenost in osamlje-
nost, kakor mi je v mladih letih govoril moj
skrivnostni gost in učitelj. In zato v svetu
čedalje bolj ugaša misel o službi človečanstvu,
o bratstvu in celokupnosti ljudi, in jo spreje-
majo resnično že s posmehom, zakaj kako naj
človek opusti svoje navade, kam naj gre ta su-
ženj, če je tolikanj vajen, da ustreza svojim
nešetim potrebam, ki si jih je vse sam nami-
slil? On je osamljen, kaj je njemu mar celote!
Dosegli so samo to, da ima človek nakopičene
več lastnine, radosti pa je manj.

(Dalje prihodnjik.)

I. Vuk:

Zasejani

Arni Kečko je bil doma tam
nekje na severnem koncu fare
Sv. Martina, v vasi Zasejani.
Hudomuhi Mačkovčani, kamor
se je priženil, so mu izmislili, da
je v resnici iz vasi Zasejani, ker
je malo "zasejan".

Pri tem izrazu so naredili
vselej z roko tisto pomenljivo
gesto nad svojim čelom.

No, moža so sodili po krivici,
kakor je to že navada v člove-
škem življenju. Arni Kečko je
bil namreč osem tednov vojak
in se je pri tej priliki naučil ne-
kaj nemških besedi, katere je
stopnjeval vsako drugo leto na
enomesečnih orožnih vajah še z
drugimi vsakdanjimi besedami,
ki so v človeškem in posebno v
vojaškem življenju prepotrebne.
Kot pristen Slovenec se je Arni
Kečko kaj rad ponašal s svojo
znanostjo nemškega jezika.

A ljudje so tako čudni in so
mu radi tega pravili, da je "za-
sejan". Iz nevošljivosti seve-

da, zakaj ljudje nočejo in nočejo
priznati človeku njegove izo-
brazbe in ga temu primerno u-
važevati.

Ko se je oženil, je kupil za
svoj denar in za doto, ki jo je
dobila žena, zidano hišo na
vzhodnem bregu "ženik", ki je
bil meja med vasio Triglavo in
"purgu" Zajčevci. Ta hiša je še
sedaj najlepša na tistem bregu,
ker je po gosposki z opoko kri-
ta in z zidarskim čopičem pobe-
ljena ter ima krasen razgled na
vas Triglavo, "purgu" Zajčev-
ce in še dalje po fari tja na le-
po Muropolje. Tak razgled so
imale sicer tudi druge hiše na
tistem bregu, ali niso bile zida-
ne in po gosposki pokrite in po-
bejene.

Njegovi ženi, ko je še bila
dekle, so močno odsvetovali mo-
žitev z Arni Kečkom. Pa komu
še ljudje ne odsvetujejo? Vsi
veste, kako je. Tudi Barba —
tako ji je bilo ime — je vedela
in si ga vzela.

In tu je sedaj začetek te
zgodbe.

Vendar pa je od tega časa,

pa do dobe, ko se je v zakon-
skem življenju Kečka in Barbe
godila tale godba, preteklo že
dokaj let. Arni Kečko in nje-
gova žena Barba sta namreč že
trikrat pustila pobeliti svojo hi-
šo, odkar sta poročena. Če se
pomislja, da se take hiše belijo
vsako četrto ali peto leto, je to
že lepa vrsta zakonskega živ-
ljenja, ki sta ga preživela na
tem bregu v zidani hiši. Med
tem časom je Kečko tudi še
povečal svoj vinograd, kupil še
eno njivo in v hlevu redil dve
glavi živine več.

Redko je šel Arni Kečko v
kakšno mesto. Davek je navad-
no hodila plačevati žena, tožile se
ni z nikomur in tako za nepo-
trebne poti in stroške ni bilo
vzroka. Zakaj iti v mesto, po-
meni vedno potni strošek. Rad-
gona ni imela nič posebnega,
Ptuj se mu je zdel premahen.
Samo v Maribor ga je vleko.
Čital je, da imajo Slovenci tam
lepo hišo, kakršne ni v celem
Mariboru in ji pravijo "Narod-
ni dom". Tudi časopis, ki ga je
imel Kečko naročenega, je zelo
priporočal Slovincem, ki priha-

jajo v Maribor, da si ogledajo
to prekrasno stavbo.

Arni Kečko je tuhtal, kako
bi si ogledal to hišo. V Mari-
boru še ni bil nikdar in razen
Celja ni videl nobenega večje-
ga mesta. Pa Celje še samo
kot vojak.

No, vse želje in hrepenenja,
ako so močna in izvirajo na-
ravnost iz srca, se spopolnijo člo-
veku ob svojem času. Tudi Keč-
ku se je izpolnila želja videti
Maribor.

Neko jesen, ko je zelo dobro
prodal vinski most in še vola
ter ni bilo posebnega dela, je
rekel Barba:

"Dobro gospodarimo, hvala
Bogu!"

"Dobro, Barba," se je nasmeh-
nil Kečko z ustmi in očmi.

Barba je za trenutek molčala,
Kečko pa je čakal, kaj izide iz
tega začetka.

"Kakšno zimsko obleko bi
trebalo kupiti," je zopet sprego-
vorila Barba.

"Trebalo bi, da."

"Takšno za kmeta primerno."

"Takšno, takšno," je poudaril
Kečko. "Zelarske nosijo Mač-
kovčani."

"Ali trgovci v Zajčevcih ni-
majo nič primernege. Vse
vrhovsko."

"Da, da, samo za Vrhovce."

"Tudi v Ljutomeru ni nič vi-
diti."

"To je samo trg, Barba,
trg."

"Da, Arni, trg in še drag po-
vrhu."

"Kaj pa Radgona?" je dodal
nato.

"Ne bo kaj posebnega!"

Sedaj se je Arni ojunail.

"Veš kaj, Barba ... V Mari-
bor gremi Časopis plaše, da je
tam mnogo dobrih trgovcev."

Kečko je segel za ogledalo in
razgrnil pred Barbo časopis ter
pokazal na inserate.

Barba je čitala priporočila in
na obraz ji je legla zadovoljnost.

"To je dober časopis."

"Dober, vse se najde v njem,"
je potrdil Kečko.

"Kedaj pa misliš, da bi šel?"

Kečko se je v arcu vzradostil
tega vprašanja. Vendar je to
radost prehitro skril.

"Deja sedaj ni bogve kakšne-
ga. Kaj bi ne kazalo kar ju-
tri?"

"Pa idi," je pokimala Barba.

"Klobaso skuham, pa nekaj me-
sa. Belega kruha spečem, da
ne boš lačen."

Nato je naročevala, kakšno
blago naj bo za njo in kakšno
naj kupi za sebe.

"Za božič treba, da se seši-
je," je končala naštevaje. "Ča-
sa je še dovolj, da se lahko do-
bro in lepo napravi. In pa, Arni,
na židano ruto ne pozabi, ako
boš videl kakšno lepo. Tako z
lepimi rožami in ne preveč kri-
čeče barve."

"Prinesem," je rekel Kečko.

"Celo leto sva delala, lahko si
kaj privoščiva."

"Saj ava kmeta," je rekla
Barba. "Kaj bova škrtala."

"Kmeta, da," je vzboli Keč-
ko svoja prsa, ne bogve kako
široka. "Otrok Bog ni dal, da
bi škrtala za nje. Da bi pa za
sorodnike? Ti se še itak ste-
pejo za to, kar bo ostalo."

Obema se je dobro zdelo, da
se razumeta tako dobro in da
sta vedno oba enakih misli.

Ko se je drugi dan Kečko od-
pravil v Maribor, je položil v
torbo lepo, dolgo klobaso, kos
svinjskega mesa in primeren
kolač belega kruha, na mleku
pečenega, da bi ne stradal v ti-
stem velikem mestu.

Popil je akodelico kave z be-
lim kruhom in obesil napolnjeno
torbo preko pleč. Ogledal si je
čevlje na biki, ki jih je včeraj
očistil, če podplati drže in si jih
obesil preko ramen. Pred vrati
Maribora jih obuje, zakaj po
mestu se ne spodobi hoditi bos.
Nato je vzel iz kota pri vratih
dežnik in rekel:

"Tako! Bog in sveti križ bo-
ji mi pomagaj! Daleč je!"

"Glej, da se ne prehladiš," je
rekla Barba in mu podvihnila
hlače.

"Ne boj se, Barba!"

Kečko se je prijel za lice.

"Arni, ti se nisi obrnil!"

"Mhe ... Saj ne grem snu-
bit!"

Potipal je žep, če ima denar,
robec, rožni venec, brez katere-
ga naš Triglavočan ne gre ni-
kamor, in se obrnil k Barbi.

"Tako, sedaj grem!"

Pokropil se je z blagoslovlje-
no vodo, ki je bila v porcelana-
stem kropilniku pri vratih in
stopil na cesto.

"Glej, da ne boš hodil pono-
či," je govorila za njim.

"Bom spešil, Barba," je za-
klical Kečko pomirjevalno in
njegovi koraki so odmevali po
izvoženi občinski cesti.

Barba se je ozrla na nebo, še
v somraku mladega jutra in za-
prija vrata.

Koj z brega pred Sv. Petrom
pri Mariboru je zagledal Arni
Kečko mesto Maribor, stoječe
na ravnini pod zelenim Pohor-
jem, lepo od sonca razsvetljeno,
da bi skoraj pokleknil kakor ro-
mar, ko zagleda od daleč romar-
sko cerkev presvete Trojice v
Slovenskih gorah.

Ali spomnil se je pravočasno,
da to ni presveta Trojica in je
že sneti klobuk vnovič posadil
na glavo.

"To ni presveta Trojica, to je
Maribor," je rekel.

Vendar je v njegove prai leg-
lo nekaj tako svetega, da se je
otipal na prsih.

"Dasi ni presveta Trojica,
vendar mi je tako, kakor bi gled-
dal njeno cerkev. Resnično, ko
sem šel mimo presvete Trojice,
mi ni bilo tako svetano, kakor
mi je sedaj."

Obul si je "čevlje na biki" in
popravil zavihane hlače.

Ko je stopil v mesto, ko je šel
mimo prvih, še skromnih pred-
mestnih hiš in zagledal ravne
ceste, visoke domove, je kimal
z glavo in govoril:

"Ali vidiš, Kečko, ali vidiš?"

... Kaj je Triglavo? Nič.

Kaj je Ljutomer? Nič ...

Korakal je po sredini ceste z
dolгими, veljavimi koraki kme-
ta, ki se sicer čudi mestu, a za-
to vseno ne pozabi sebe. Spom-
nil se je, da je videl podobno
mesto, ki so mu pravili Celje.

Ali Maribor je mnogo lepši.

Celje je gledal kot vojak, a Ma-
ribor gleda kot civilist.

Po cestah so hodili ljudje, vsi
lepo oblečeni.

"V mestu je pač nedelja vsak
dan, ne kakor pri nas v Triglo-
vi, samo enkrat v tednu."

Nasproti po cesti so dirjali
izvožčki, škripali težki vozovi.
Med njimi je pozvanjal kolestar.

"Na spoved," je prialuhnil
Kečko in se ogledaval.

Ko je zagledal kolestarja, je
zmajal z glavo in rekel:

"Smentano, kaj vse se ne go-
di na svetu!"

Spomnil se je, da mora pogle-
dati Narodni dom. Ustavil se
je sredi ceste in gledal po stre-
hah palač.

"Kje bi človek našel tisto hi-
šo, ko pa jih je toliko!"

Spomnil se je, da lepa beseda
lepo mesto najde, bo lepa beseda
našla še lažje hišo, kakor je
Narodni dom.

Povprašal je prvega policaja,
ki ga je srečal, zakaj v vojaške
ljudi je gojil največ zaupanja.

"Gospod," se je ustavil in
snel klobuk. "Gospod, kje je pa
tisti Narodni dom, o katerem
sem čital v časopisu, da je v
Mariboru in ki je tako lep? ...
Prosim!"

Policaj ga je gledal.

Kečko se je spomnil, da ga je
nekoč pri vojakih tudi tako gle-
dal gospod stotnik, ko se je pri
ekserciranju nekaj pregrešil.

"Ich verstehe nicht," je od-
govoril policaj osorno in šel
dalje.

Kečko je gledal za njim za-
vzet.

"Smenta, če ni to tisti gospod
stotnik?!" Najbrž me je spo-
znal!"

Mimo je šla kmečka ženska z
jerkasom na glavi.

"No, pa to vprašam," je po-
mislil in pozdravil:

"Ali je težko, kaj? ... Iščem
hišo, ki ji pravijo Narodni dom,
pa ne vem, kje je."

Ženica je prišla za jerkas in
mu obrazložila, kako naj gre,
da ga najde.

"Tako se vidi, da velja v res-
nici geslo 'svoji k svojim.' Ci-
vilist je prijaznejši kakor vo-
jak. No, seve, vojska ne sme
biti prijazna, drugače ni vojs-
ka."

Kečko je našel Narodni dom.
Stopil je v prvo sobo, kjer je
bilo nad vrati z okrašenimi čr-
kami zapisano "Gostilnica", kar
je komaj razbral. Obstal je
sredi sobe in se ogledal.

Slika kaže skupino ruskih skakalcev s padali.

"Šmenta, lepo je tukaj," je
zašepetal in sedel za mizo.
"Lepše nego v naši cerkvi."

Za trenutek je dodal:

"Tiho pa tudi kakor v naši
cerkvi ob delavnikih."

Kečko je sedel in čakal. Či-
tal je z dopadenjem napise o
starčku, majolki in zahotelo se
mu je piti.

Ali nikogar ni bilo.

"Bodo že prišli," je potolažil
samega sebe. "Gotovo imajo
kakšno nujno delo. V taki lepi
in veličastni hiši je mnogo
dela."

Izvelel je klobaso, meso in
beli kruh. Razgrnil je po mizi
svoj robeč, da ne pomaže lepih
pisanih prtov, s katerimi so bi-

le pogrnjene mize in je za-
dovoljen jesti.

"To je gostilna, to!" je po-
navljal med jedjo. "Kaj tiste
Zajčevcih. Se ene muhe ni v
deti. V Zajčevcih pa jih je ve-
polno."

(Konec prihodnjik.)

SLOVENSKA NARODNA PODPO-
RA JEDNOTA

Izdala svoje publikacije in še pose-
be no list Prosveta za korist, ter po-
trebno agitacijo svojih družin, ki
članstva in za propagando svojih
del. Nikakor pa ne za propagando
drugih podpornih organizacij. Vse
ka organizacija ima običajno svo-
glasilo. Torej agitatorični dopisi in
clji in njih družin naj se ne pošilja
listu Prosveta.

BOŽIČNI IZLETI

v JUGOSLAVIJO

PARNIKI IZ NEW YORKA:

EUROPA 27. novembra
NEW YORK 2. decembra
HAMBURG 9. decembra
EUROPA 16. decembra

Brzi vlak ob EUROPA v Bremerhaven zajami
udobno potovanje do Ljubljane.

Izborne železniške zveze od Cherbourga ali
Hamburg